

---

# **Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politikos ir sistemų tobulinimas**

Europos rekomendacinės priemonės

© Švietimo mainų paramos fondas, 2007

Papildomą informaciją apie Europos Sąjungą galima rasti internete.

Galima prisijungti prie Europos serverio (<http://europa.eu.int>).

Informacijos katalogas yra pateikiamas šio leidinio gale.

Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras, 2005 m.

ISBN 92-896-0402-6

© Europos profesinio mokymo plėtros centras, 2005  
Šį leidinį galima dauginti, jeigu nurodomas šaltinis.

**Europos profesinio mokymo  
plėtros centras** (CEDEFOP) yra Europos Sąjungos  
informacinis profesinio rengimo ir mokymo centras.  
Mes teikiame informaciją apie profesinio rengimo  
ir mokymo sistemas bei jų analizės,  
politiką, mokslinius tyrimus bei praktiką.  
CEDEFOP buvo įkurtas 1975 m.  
Tarybos reglamentu (EEC) Nr.337/75.

Europa 123  
GR-570 01 Salonikai (Pilėja)

Pašto adresas: PO Box 22427  
GR-551 02 Thessaloniki

Tel.: (30) 23 10 49 01 11, faks.: (30) 23 10 49 00 20  
El.p.: [info@cedefop.eu.int](mailto:info@cedefop.eu.int)  
Interneto svetainė: [www.cedefop.eu.int](http://www.cedefop.eu.int)  
Interaktyvi interneto svetainė: [www.trainingvillage.gr](http://www.trainingvillage.gr)

Vertė vertėjų biuras „Magistrai“  
Vertimą redagavo vertėjų biuras „Magistrai“  
Dizainas „Interse“  
Spausdino „Sapnų sala“  
Tiražas 1000 egz.

Šis leidinys finansuojamas remiant Europos Komisijai.  
Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija  
negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame  
pateikiamos informacijos naudojimą.  
Redagavo: CEDEFOP  
Jennifer Wannan, John McCarthy  
Projektų vadovai  
Už leidinio paskelbimą atsakingas:  
Direktorius Johan van Rens  
Direktoriaus pavaduotojas Stavros Stavrou



# Pratarmė

Šiame leidinyje pristatomos trys bendrosios Europos rekomendacinės priemonės, kuriomis reikėtų vadovautis:

- Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo tikslai ir principai;
- Rekomendacijos dėl Europos profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemų;
- Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo sistemų pagrindinės ypatybės.

Šiame leidinyje paaiškinamos jų plėtros aplinkybės ir pateikiami pasiūlymai, kaip pasinaudoti kiekviena priemone siekiant patobulinti galiojančias profesinio orientavimo politikas bei sistemas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu mastu, taip pat pateikiami pasiūlymai dėl mokymosi bendradarbiaujant nacionaliniu ir Europos mastu.



# Turinys

Įžanga	5
1 SKYRIUS ĮVADAS	9
2 SKYRIUS VISAŲ GYVENIMĄ TRUNKANČIO PROFESINIO ORIENTAVIMO BENDRIEJI TIKSLAI IR PRINCIPAI	11
2.1. Tikslas	11
2.2. Ką reiškia „visą gyvenimą trunkantis profesinis orientavimas“?	12
2.3. Tikslai	12
2.4. Profesinio orientavimo paslaugų teikimo principai	13
2.4.1. Dėmesio centre yra pilietis	13
2.4.2. Galimybių suteikimas piliečiams	13
2.4.3. Geresnė prieiga piliečiams	13
2.4.4. Piliečiams teikiamų paslaugų kokybės užtikrinimas	14
2.5. ES politikos tikslai, kuriuos įgyvendinti padeda visą gyvenimą trunkantis profesinis orientavimas	14
2.6. Pagalbinių klausimų, susijusių su bendraisiais Europos profesinio orientavimo principais, sąrašas; šiuos klausimus rekomenduojama pasitelkti mokantis.	15
3 SKYRIUS BENDROS REKOMENDACIJOS DĖL PROFESINIO ORIENTAVIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO SISTEMŲ EUROPOJE	18
3.1. Piliečio ir vartotojo dalyvavimas	18
3.2. Specialistų kompetencija	19
3.4. Ryšiai	20
3.5. Sektorių aprėptis	20
3.6. Pagalbinių klausimų, susijusių su profesinio orientavimo kokybės užtikrinimu (KU), sąrašas; šiuos klausimus rekomenduojama pasitelkti mokantis.	20

4 SKYRIUS	VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANČIO PROFESINIO ORIENTAVIMO SISTEMŲ MODELIO EUROPOS ŠALYSE PAGRINDINĖS YPATYBĖS	24
	4.1. Ypatybės, orientuotos į pilietį	24
	4.2. Politikos plėtros ypatybės	25
	4.3. Sistemos koordinavimo ypatybės	26
	4.4. Tikslinių grupių nustatymas teikiant universalias paslaugas	26
	4.5. Peržiūros ypatybės	27
	4.6. Tarptautinės ypatybės	27
	4.7. Pagalbinių klausimų, susijusių su bendrosiomis Europos profesinio orientavimo sistemų ypatybėmis, sąrašas; šiuos klausimus rekomenduojama pasitelkti mokantis.	28
1 PRIEDAS	PASIŪLYMAI DĖL NAUDOJIMOSI REKOMENDACINĖMIS PRIEMONĖMIS PERŽIŪRINT ESAMOS PROFESINIO ORIENTAVIMO NUOSTATAS	32
	I. Santykinai stiprių sričių nustatymas	32
	II. Spragų ir silpnų vietų nustatymas	32
	III. Galimų Europos bendradarbiavimo sričių nustatymas	33
	IV. Priemonių tobulinimas	33
2 PRIEDAS	MOKYMOSI GALIMYBĖS EUROPOJE IR APSIKEITIMAS PATIRTIMI VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANČIO PROFESINIO ORIENTAVIMO SRITYJE	34
	I. Mokomieji vizitai	34
	II. Duomenų bazės ir diskusijų platformos	34



# Ižanga

ES valstybių ir vyriausybių vadovų susitikime, įvykusiame 2000 metais Lisabonoje, Europai buvo išskeltas tikslas iki 2010 metų tapti konkurencingiausia ir dinamiškiausia žiniomis grįsta ekonomika, gebančia išlaikyti nuoseklų ūkio augimą, sukurti daugiau bei geresnių darbo vietų ir sudaryti sąlygas didesnei socialinei sanglaudai. Europos vadovai pripažino, kad švietimas, mokymas ir užimtumas turi labai aktyviai prisidėti siekiant šio tikslo, visiems piliečiams turi būti sudaromos galimybės mokytis visą gyvenimą, o politika, sistemos bei praktika turi būti pritaikytos prie šiuolaikinių sąlygų.

Švietimo taryba ir Komisija susitarė dėl bendros Europos sistemos, padėsiančios modernizuoti švietimą. Ši sistema yra vadinama darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“<sup>1</sup>. Ji susideda iš trijų tarpusavyje susijusių krypčių: visą gyvenimą trunkančio mokymo sistemų plėtra, nustatytų ateities švietimo ir mokymo sistemų tikslų įgyvendinimas ir bendradarbiavimo profesinio rengimo bei švietimo srityje stiprinimas. Buvo pripažinta, kad įgyvendinant visų trijų krypčių uždavinius yra būtina sudaryti Europos piliečiams sąlygas mokytis visą gyvenimą.

Siekdama padėti plėtoti profesinio orientavimo politiką, 2002 metų gruodį Europos Komisija įkūrė visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupę<sup>2</sup>. Pagrindiniai grupės uždaviniai buvo šie:

- Sukurti bendrą pagrindinių profesinio orientavimo sąvokų ir jo esminių principų sampratą;
- Pabrėžiant profesinio orientavimo paslaugų kokybę parengti bendras profesinio orientavimo paslaugų bei produktų akreditavimo gaires ir kokybės kriterijus<sup>3</sup>.

2004 metais buvo paskelbta jungtinė Tarybos ir Komisijos ataskaita: „Švietimas ir mokymas 2010: Lisabonos strategijos<sup>4</sup> sėkmė priklauso nuo

---

1 Žr.: [http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/10\\_year\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/10_year_en.pdf)

2 Grupė susideda iš 25 narių, atrinktų iš švietimo ir darbo ministerijų, Europos socialinių partnerių, Europos vartotojų, tėvų bei jaunimo asociacijų, iš Europos agentūrų (CEDEFOP ir Europos mokymo fondo (ETF)) bei tarptautinių organizacijų (Tarptautinės švietimo ir profesinio orientavimo asociacijos, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ir Pasaulinės valstybinių įdarbinimo tarnybų asociacijos) atstovų.

3 Šie uždaviniai atspindi poreikius, nustatytus peržiūrėjus profesinio orientavimo politiką; politikos peržiūrą 2001 metais inicijavo EBPO, ir 2002 – 2003 metais Europos Komisija CEDEFOP bei Europos mokymo fondo (ETF) iniciatyva nustatė, kad politikos peržiūra turi būti atlikta visose Europos šalyse. Žr.: [http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects\\_Networks/Guidance/Career\\_Guidance\\_survey/](http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects_Networks/Guidance/Career_Guidance_survey/) ir [http://www.oecd.org/document/35/0,2340,en\\_2649\\_34511\\_1940323\\_1\\_1\\_1\\_37455,00.html](http://www.oecd.org/document/35/0,2340,en_2649_34511_1940323_1_1_1_37455,00.html)

4 Žr.: [http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/jir\\_council\\_final.pdf](http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf)

skubių reformų“. Ataskaitoje raginama sukurti bendrus Europos principus ir rekomendacijas, padėsiančius plėtoti nacionalines politikas. Švietimo ir mokymo politika Europos Sąjungoje pirmiausia priklauso nacionalinei kompetencijai. Todėl šiose srityse Europos lygmens veiksmų imamasi savanoriško bendradarbiavimo pagrindu. Siekdamos kartu pagerinti bei modernizuoti švietimo politikas, sistemas ir praktikas šalys susitaria dėl bendrų prioritetų bei uždavinių, plėtoja bendrus Europos rodiklius, etalonus bei rekomendacijas ir bendradarbiaudamos mokosi iš geriausios praktikos.

Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupė parengė toliau nurodytas Europos rekomendacines priemones:

- Bendruosius visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo tikslus ir principus;
- Bendrąsias profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemų rekomendacijas, žiūrint iš piliečio (vartotojo) perspektyvos;
- Nustatė visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo sistemų modelio pagrindines ypatybes.

Šiomis priemonėmis siekiama padėti valstybėms narėms patobulinti ir modernizuoti jų politikas bei sistemas, pačioms įvertinus ir išplėtojus savo profesinio orientavimo paslaugas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu mastu. Būtinybė reformuoti Europos profesinio orientavimo politikas, sistemas ir praktikas buvo įtvirtinta Švietimo tarybos 2004 metų gegužę priimtame nutarime<sup>5</sup>. Šiame nutarime buvo nustatyti tokie prioritetai: aukštos kokybės plėtojimas, plačiai prieinamas profesinis orientavimas, profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo mechanizmų patobulinimas, politikos bei sistemų plėtos struktūrų sustiprinimas nacionaliniu ir regioniniu mastu. Nutarime valstybės narės paragintos išnagrinėti savo nacionalines orientavimo paslaugas švietimo, mokymo ir užimtumo sektoriuose, atsižvelgiant į Komisijos, EBPO ir Pasaulio banko išvadas, padarytas peržiūrėjus profesinio orientavimo politiką. Šiame leidinyje nurodytos rekomendacinės priemonės gali padėti valstybėms narėms atliekant šį darbą.

2004 m. gruodį Maastrichto komunikate<sup>6</sup> ministrai iš 32 Europos šalių, Europos socialiniai partneriai ir Komisija išreiškė paramą bendrosioms rekomendacinėms priemonėms. Komunikate buvo nustatyti nauji profesinio rengimo ir švietimo prioritetai iki 2006 metų pabaigos. Profesinis orientavimas buvo pripažintas nacionaliniu prioritetu, ir valstybės narės paragintos „...taikyti bendras priemones, vadovautis rekomendacijomis bei principais<sup>7</sup>, sudarysiančiais žmonėms galimybę gauti profesinio orientavimo paslaugas visą gyvenimą ir

5 Žr.: [http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/resolution2004\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/resolution2004_en.pdf)

6 Žr.: [http://europa.eu.int/comm/education/news/ip/docs/maastricht\\_com\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/education/news/ip/docs/maastricht_com_en.pdf)

7 Priemonės parengė Europos Komisijos visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupė.

supažindinsiančiais suinteresuotais pusėmis su šiomis priemonėmis nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu mastu“.

Šiuo leidiniu CEDEFOP siekia pristatyti Europos rekomenduojamas priemones, padėsiančias asmenims, atsakingiems už profesinio orientavimo politiką, sistemas bei praktiką nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu mastu. Šios priemonės pasitarnaus kaip gairės peržiūrint ir tobulinant esamas nuostatas. Nustatytos rekomendacinės priemonės yra bendro pobūdžio, kad jomis galėtų vadovautis 27 valstybės narės. Jos turi būti pritaikytos prie konkrečios situacijos, patikrintos ir patobulintos. Visos šalys, susijusios su profesiniu orientavimu ir konsultavimu – ministerijos, socialiniai partneriai, įdarbinimo tarnybos, paslaugų teikėjai, profesinio orientavimo specialistai, švietimo bei mokymo įstaigos, vartotojai ir tėvai – gali įnešti svarų indėlį ir turėtų aktyviai įsitraukti į politikos, sistemų bei praktikos<sup>8</sup> peržiūros bei kūrimo procesą, taip pat turėtų dalyvauti kontekstualizuojant, tikrinant ir tobulinant bendrąsias rekomendacines priemones.

Su profesiniu orientavimu susiję asmenys per susitikimus, mokomuosius vizitus ir mokydami bendradarbiaujant turi unikalias galimybes pasinaudodami šiomis priemonėmis išnagrinėti savo šalyje galiojančias nuostatas. Mokymasis gali būti organizuojamas pagal vieną iš šių trijų temų: profesinio orientavimo paslaugų teikimo principai, kokybės užtikrinimo rekomendacijos, pagrindinės visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo sistemų ypatybės. Nagrinėjant kiekvieną priemonę turi būti išanalizuoti ir nustatyti šie dalykai:

- Sąlyginai stiprios sritys; reikėtų pasidalinti su kitomis šalimis informacija apie šias sritis ir informuoti jas apie gerus politikos arba praktikos pavyzdžius ir taip sukurti sinergiją;
- Turinčios trūkumų arba silpnos sritys, kurias reikia sustiprinti ar patobulinti;
- Temos arba aspektai, kuriuos tobulinant galėtų būti naudinga bendradarbiauti Europos mastu.

Svarbu atsižvelgti į visų skirtingų suinteresuotų šalių interesus. Šio leidinio 1 priede surašyti pasiūlymai, kaip pasinaudoti bendrosiomis rekomendacinėmis priemonėmis per mokomuosius vizitus ir mokantis bendradarbiaujant.

CEDEFOP aktyviai dalyvauja visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupės veikloje, atlieka tyrimus bei analizės, įgyvendina studijas ir pateikia informaciją apie grupės darbo rezultatus leidiniuose bei

8 Rekomenduota Tarybos reglamente dėl visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo (2004 m.). Žr.: [http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/resolution2004\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/resolution2004_en.pdf)

elektroniniuose šaltiniuose, pavyzdžiui CEDEFOP profesinio orientavimo interneto svetainėse; ši informacija taip pat perduodama virtualiai bendruomenei.

Kviečiame pasidalinti nuomonėmis ir patirtimi, susijusia su rekomendacinių priemonių panaudojimu per mokomuosius vizitus ir per mokymąsi bendradarbiaujant. Tai galima padaryti CEDEFOP visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo ir konsultavimo virtualiosios bendruomenės diskusijų skyrelyje adresu: [http://communities.trainingvillage.gr/lifelong\\_guidance](http://communities.trainingvillage.gr/lifelong_guidance).

Jennifer Wannan ([jwa@cedefop.eu.int](mailto:jwa@cedefop.eu.int))  
John McCarthy ([jmc@cedefop.eu.int](mailto:jmc@cedefop.eu.int))

**Projektų vadovai**

Stavros Stavrou  
**Direktorius pavaduotojas**

# ĮVADAS

Šiame leidinyje yra pateikiamos trys bendrųjų Europos priemonių grupės, padėsiančios įvertinti nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu mastu teikiamas visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo paslaugas, taip pat pateikiamos rekomendacijos, kaip jomis pasinaudoti per mokomuosius vizitus. Šiomis priemonėmis gali naudotis atsakingi pareigūnai ir paslaugų vadovai atlikdami palyginamąją gautos informacijos analizę CEDEFOP mokomųjų vizitų metu, taip pat profesinio orientavimo ir konsultavimo specialistai, dalyvaujantys Leonardo da Vinčio programos remiamoje mainų programoje. Šias priemones parengė Europos Komisijos visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupė, siekdama padėti įgyvendinti 2010 metų švietimo ir mokyimo darbo programą. Priemonėmis reikėtų naudotis siekiant patobulinti savo sistemas bei paslaugas.

Šios bendros rekomendacinės priemonės yra įtrauktos į knygą „Profesinio orientavimo vadovas politinius sprendimus priimančioms asmenims“<sup>9</sup> (angl. Career guidance handbook for policy-makers) – bendrą EK ir EBPO leidinį, išleistą anglų, prancūzų, vokiečių ir ispanų kalbomis. Vadove pateikiamos rekomendacijos, kaip pagerinti profesinį orientavimą ir konsultavimą jaunimui bei suaugusiesiems, kaip išplėsti prieigą prie paslaugų ir paskatinti sistemų plėtrą. Jame surašytos politikos galimybės ir pateikiami geros politikos pavyzdžiai, atitinkantys nacionalinius, regioninius ir vietinius švietimo, mokyimo bei užimtumo sektorių poreikius.

Kitus Komisijos visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupės darbo rezultatus galima rasti CEDEFOP profesinio orientavimo interneto svetainėje: [http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects\\_Networks/Guidance/](http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects_Networks/Guidance/)

Minėtoje interneto svetainėje taip pat yra informacijos apie ES politikos pokyčius bei programas profesinio orientavimo bei konsultavimo srityje. Be to, šioje interneto svetainėje yra pristatomi EBPO, CEDEFOP ir Europos mokymo fondo (ETF) atliktų šalių profesinio orientavimo politikos apžvalgų rezultatai, taip pat pateikiami praėjusių tarptautinių profesinio orientavimo renginių dokumentai bei informacija apie būsimus renginius. Svetainėje yra

---

9 Spausdintas vadovo kopijas galima užsisakyti iš:  
[http://publications.eu.int/others/sales\\_agents\\_en.html](http://publications.eu.int/others/sales_agents_en.html) arba  
[http://oecdpublications.gfi-nb.com/isroot/OECDBookShop/Static\\_html/ab\\_8.htm](http://oecdpublications.gfi-nb.com/isroot/OECDBookShop/Static_html/ab_8.htm)  
Teksto apžvalgą (santrauką) keletu kalbų galima atsisiųsti iš puslapio  
[http://www.oecd.org/document/35/0,2340,en\\_2649\\_34511\\_1940323\\_1\\_1\\_1\\_37455,00.html](http://www.oecd.org/document/35/0,2340,en_2649_34511_1940323_1_1_1_37455,00.html)

pateiktos nuorodos į CEDEFOP žinių valdymo sistemos „eKnowVet“ duomenų bazes, leidžiančias vartotojams susirasti ir gauti duomenis iš nacionalinių, t.y. visų 29 Europos valstybių arba pasirinktų valstybių grupių, profesinio orientavimo politikų apžvalgas, pagal atskiras temas.

Taip pat rasite nuorodas į interneto svetaines, kuriose yra papildomos informacijos apie minėtas apžvalgas. Be to, šioje svetainėje yra kuriamas skyrelis su įdomiais profesinio orientavimo politikos ir praktikos pavyzdžiais.

## 2 SKYRIUS

# VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANČIO PROFESINIO ORIENTAVIMO BENDRIEJI TIKSLAI IR PRINCIPAI

### 2.1. Tikslas

Šiame poskyryje pateikiami bendrieji visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo tikslai ir principai, parengti vadovaujantis Europos Sąjungos darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“. Principuose aprašytos profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugų sąlygos, kokių turėtų tikėtis piliečiai naudodamiesi šiomis paslaugomis. Juos parengė G darbo grupė, kurios pavadinimas „Tikslų tęstinės programos“, bendradarbiaudama su Europos Komisijos visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupe. Parengti bendruosius Europos visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo tikslus ir principus, padėsiančius išplėtoti nacionalines politikas bei sistemas, rekomenduota jungtinėje Tarybos (švietimas/jaunimas) ir Europos Komisijos ataskaitoje „Švietimas ir mokymas 2010“ (2004 m.), pateiktoje Europos Vadovų Tarybai. Be to, poreikis parengti šiuos tikslus bei principus buvo pabrėžtas 2004 metų gegužės mėnesį išleistame Tarybos reglamente (švietimas/jaunimas) dėl Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politikos, sistemos bei praktikos sustiprinimo Europoje. Reglamente pabrėžiamas esminis asmens (besimokančiojo) vaidmuo teikiant šias paslaugas, taip pat būtinybė:

- (a) kreipti didesnę dėmesį į tai, kad asmenys tobulintų įgūdžius, padėsiančius jiems valdyti savo karjerą bei mokymąsi,
- (b) išplėsti galimybes gauti šias paslaugas ir
- (c) pagerinti paslaugų kokybę.

Toliau išdėstyti profesinio orientavimo principai yra sugrupuoti pagal šiuos prioritetus. Tai priemonės, padėsiančios patobulinti profesinio orientavimo paslaugas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu mastu.

## 2.2. Ką reiškia „visą gyvenimą trunkantis profesinis orientavimas“?

Profesinis orientavimas yra tam tikra veikla<sup>10</sup>, suteikianti galimybę bet kokio amžiaus piliečiams bet koku jų amžiaus tarpsniu (per visą gyvenimą) nustatyti jų gebėjimus, kompetencijas ir interesus, siekiant priimti prasmingus sprendimus dėl lavinimosi, mokymosi bei profesijos ir pasirinkti savo individualų kelią mokymosi, darbo ir kitoje aplinkoje, kurioje šių gebėjimų bei kompetencijų yra išmokstama arba jie pritaikomi (įvairiose gyvenimo srityse). Profesinis orientavimas vyksta įvairioje aplinkoje: švietimo, mokomojoje, darbo, bendruomeninėje ir privačioje.

## 2.3. Tikslai

Profesinio orientavimo tikslai yra šie:

- Sudaryti **piliečiams** galimybę valdyti ir planuoti savo mokymosi bei darbo kelią pagal jų gyvenimo tikslus, atsižvelgiant į jų kompetencijas ir mokymosi interesus, mokslo bei darbo rinkos galimybes ir galimybę užsiimti individualia veikla, taip prisidedant prie piliečių asmeninių poreikių patenkinimo;
- Padėti **švietimo bei mokymo įstaigoms** ugdyti motyvuotus moksleivius, studentus bei auklėtinius, prisiimančius atsakomybę už savo mokymąsi ir sau nusistatančius siektinus tikslus;
- Padėti **įmonėms bei organizacijoms**, kad jų darbuotojai būtų motyvuoti, darbingi ir prisitaikantys prie situacijos, turėtų galimybę mokytis tiek darbo vietoje, tiek už jos ribų, ir gautų iš to naudos;
- Suteikti **politinius sprendimus priimantiems** asmenims naudingas priemones, padedančias siekti įvairių viešosios politikos tikslų<sup>11</sup>;
- Paremti vietines, regionines ir Europos **ekonomikas** tobulinant darbo jėgą ir ją pritaikant pagal besikeičiančius ekonominius poreikius bei socialines aplinkybes;
- Padėti sukurti **visuomenę**, kurioje piliečiai aktyviai prisidėtų prie nuolatinio socialinio ir demokratinio tobulėjimo.

10 Tokios veiklos pavyzdžiai galėtų būti informacijos suteikimas ir patarimai, konsultavimas, kompetencijos įvertinimas, vadovavimas, palaikymas ir mokymas, padedantis įgyti įgūdžių, kaip priimti sprendimus bei valdyti savo karjerą. Kadangi Europos Sąjungoje yra vartojami įvairūs terminai, kuriais apibūdinamos šios paslaugos ir veikla, pavyzdžiui, švietimo, profesinis ar karjeros orientavimas, orientavimas ir konsultavimas, profesinio orientavimo (konsultavimo) paslaugos ir t.t. Siekiant išvengti neaiškumų, šiame tekste vartojamas terminas „profesinis orientavimas“ (angl. „guidance“) reiškia visus ir bet kurį iš minėtų terminų, ir valstybės narės turėtų versti šį terminą jų šalyje vartojama forma. Šio termino apibrėžimas yra priimtas Tarybos reglamente dėl Visą gyvenimą trunkančio profesinio konsultavimo politikos, sistemos ir praktikos sustiprinimo (2004 m. gegužė).

11 Žr. 4 skyrių.



## 2.4. Profesinio orientavimo paslaugų teikimo principai

Toliau pateikiami pagrindiniai profesinio orientavimo principai:

### 2.4.1. Dėmesio centre yra pilietis

- **Nepriklausomybė:** Teikiant profesinio orientavimo paslaugas gerbiama karjeros pasirinkimo ir piliečio (vartotojo) asmeninio tobulėjimo laisvė;
- **Nešališkumas:** Profesinis orientavimas vyksta tik vadovaujantis piliečio interesais, jam nedaro įtakos šių paslaugų teikėjas, institucijų ar su finansavimu susiję interesai, be to, piliečiai nėra diskriminuojami lyties, amžiaus, etniškumo, socialinės klasės, kvalifikacijų, gebėjimų ir kitais atžvilgiais;
- **Konfidencialumas:** Piliečiai turi teisę į asmeninės informacijos, jų suteikiamos per profesinio orientavimo procesą, privatumą;
- Vienodos galimybės: Profesinis orientavimas propaguoja visiems piliečiams vienodas galimybes mokytis ir dirbti;
- **Holistinis požiūris:** Teikiant profesinio orientavimo paslaugas yra įvertinamas su sprendimų priėmimu susijęs piliečio asmeninis, socialinis, kultūrinis ir ekonominis kontekstas.

### 2.4.2. Galimybių suteikimas piliečiams

- **Galių suteikimas:** Profesinis orientavimas padeda piliečiams įgyti kompetencijos planuoti ir valdyti savo mokymosi bei karjeros kelius ir permainas.
- **Aktyvus dalyvavimas:** Profesinis orientavimas yra bendradarbiavimas tarp piliečio, šios paslaugos teikėjo ir kitų svarbių suinteresuotų šalių, pavyzdžiui, mokymo įstaigų, įmonių, šeimos narių, bendruomenės interesų; šiame procese aktyviai dalyvauja pats pilietis.

### 2.4.3. Geresnė prieiga piliečiams

- **Skaidrumas:** Teikiamų profesinio orientavimo paslaugų pobūdis yra aki-vaizdus piliečiui;
- **Draugiškumas ir empatija:** Profesinio orientavimo darbą dirbantys žmonės sukuria piliečiams malonią atmosferą;
- **Tęstinumas:** Teikiamos profesinio orientavimo paslaugos palaiko piliečius vykstant jų mokymosi, darbo, socialinio ir asmeninio gyvenimo permainoms, kurias jiems patys inicijuoja arba patiria.
- **Galimybė gauti šias paslaugas:** Visi piliečiai turi teisę gauti profesinio orientavimo paslaugas<sup>12</sup> bet kuriuo jų gyvenimo etapu;

12 Europos socialinės chartijos (1996 metų peržiūrėtas ir pataisytas variantas) 9 straipsnis – Teisė į profesinį orientavimą: „Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendinama teisė į profesinį orientavimą, šalys įsipareigoja prirėkus įkurti ar paremti tarnybą, padėsiančią visiems asmenims, įskaitant ir turinčius fizinių ar protinių trūkumų, spręsti problemas, susijusias su profesijos pasirinkimu bei tobulėjimu, tinkamai atsižvelgiant į asmens ypatybes ir jų santykį su profesinėmis galimybėmis: ši pagalba turi būti nemokama, teikiama tiek jaunimui, įskaitant mokyklinio amžiaus vaikus, tiek suaugusiesiems.“

- **Prieiga:** Teikiamos profesinio orientavimo paslaugos yra prieinamos, lanksčios ir patogios vartotojui. Jos gali būti teikiamos per asmeninį susitikimą, telefonu, elektroniniu paštu, profesinio orientavimo paslaugų centruose, ir yra prieinamos tuo metu ir tokiose vietose, kurios atitinka piliečių poreikius;
- **Reagavimas į piliečių poreikius:** Profesinio orientavimo paslaugos yra teikiamos įvairiais metodais, siekiant patenkinti skirtingus piliečių poreikius.

#### 2.4.4. Piliečiams teikiamų paslaugų kokybės užtikrinimas

- **Profesinio orientavimo metodų tinkamumas:** Taikomi profesinio orientavimo metodai turi tinkamą teorinį, mokslinį ir (arba) empirinį pagrindą, atitinka tikslą, kuriuo yra naudojami;
- **Nuolatinis tobulinimas:** Profesinio orientavimo paslaugos nuolat tobulinamos, atsižvelgiant į piliečių atsiliepimus, o personalas turi galimybes nuolatos mokytis;
- **Teisė į žalos atlyginimą:** Piliečiai turi teisę skųstis formalios procedūros būdu, jeigu mano, kad jų gautos profesinės konsultacijos yra nepatenkinamos;
- **Kompetentingas personalas:** Profesinio orientavimo paslaugas teikiantys darbuotojai turi atsakingos nacionalinės institucijos akredituotą kompetenciją, kuri leidžia nustatyti piliečio poreikius ir reaguoti į juos bei, prireikus, nukreipti pilietį ten, kur jis gali gauti tinkamesnes paslaugas.

## 2.5. ES politikos tikslai, kuriuos įgyvendinti padeda visą gyvenimą trunkantis profesinis orientavimas

Visą gyvenimą trunkantis profesinis orientavimas padeda Europos politinius sprendimus priimantiems asmenims siekti keleto bendrų politikos tikslų:

- **Veiksmingas investavimas į švietimą bei mokymą:** Daugiau piliečių dalyvauja švietime ir daugiau jų užbaigia mokslą bei mokymus, kadangi mokymosi galimybės geriau atitinka asmenų interesus bei gebėjimus;
- **Darbo rinkos veiksmingumas:** Pagerėja darbinė veikla ir motyvacija, padaugėja išsaugotų darbo vietų, sutrumpėja laikas, praleistas ieškant darbo, trumpiau būnama bedarbiu, kadangi darbo ir karjeros plėtros galimybės geriau atitinka individo kompetencijas bei interesus. Be to, piliečiai geriau žino esamas ir būsimas įsidarbinimo bei mokymosi galimybes, taip pat yra mobilūs geografiniu ir profesiniu atžvilgiu;
- **Mokymasis visą gyvenimą:** Palengvinamas visų piliečių asmeninis tobulėjimas ir galimybė įsidarbinti, kadangi piliečiai nuolatos dalyvauja švietime jiems padedama atrasti savo kelią tarp vis įvairesnių, tačiau tarpusavyje susijusių mokymosi galimybių, padedama nustatyti jų įgūdžius

ir įtvirtinti neformalų bei formalų mokymąsi;

- **Socialinis dalyvavimas:** Padedama integruoti visus piliečius ir jų grupes, įskaitant trečiųjų šalių piliečius, į švietimo, socialinį bei ekonominį gyvenimą, ypač susiduriančius su sunkumais gauti ir suprasti informaciją apie mokymąsi bei darbą, todėl piliečiai tampa aktyvūs, įtraukti į socialinį gyvenimą, ir sutrumpėja ilgalaikio nedarbo bei skurdaus gyvenimo etapai;
- **Socialinė lygybė:** Piliečiams padedama peržengti lyties, etnines, amžiaus, neįgalumo, socialinės klasės ir institucines kliūtis, susijusias su mokymusi bei darbu;
- **Ekonominė plėtra:** Palaikomas didesnis dirbančiųjų skaičius ir skatinamas darbo jėgos tobulėjimas, siekiant sukurti žiniomis pagrįstą ekonomiką bei visuomenę.

## 2.6. Pagalbinių klausimų, susijusių su bendraisiais Europos profesinio orientavimo principais, sąrašas; šiuos klausimus rekomenduojama pasitelkti mokantis.

### Sąrašo paskirtis

Sąrašo yra pateikiami pavyzdžiai klausimų, kurie galėtų būti naudingi įvertinant, kiek bendrieji Europos profesinio orientavimo tikslai ir principai atitinka jūsų šalies profesinio orientavimo paslaugas. Sąrašas yra skirtas padėti jums nustatyti ir apibendrinti: (i) jūsų šalies profesinio orientavimo paslaugų stipriąsias puses ir kylančius iššūkius ryšium su bendraisiais tikslais bei principais, (ii) jūsų mintis dėl tolesnio bendradarbiavimo Europos mastu dalinantis šiais privalumais bei iššūkiais ir (iii) jūsų pasiūlymus, jeigu tokių bus, dėl tolesnių bendrųjų Europos rekomendacinių profesinio orientavimo priemonių kūrimo.

### Klausimai, susiję su piliečio (vartotojo) buvimo dėmesio centre principu (nepriklausomybė, nešališkumas, konfidencialumas, lygios galimybės, holistinis požiūris)

- Ar teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje taikomi visi šie principai?
- Ar piliečiams yra aišku, kad teikiant profesinio orientavimo paslaugas yra taikomi šie principai? Iš kur vartotojai žino, kad yra vadovaujamosi šiais principais?
- Kaip šie principai įgyvendinti? (Pavyzdžiui, profesinio orientavimo specialistai yra išmokyti įdiegti šiuos principus į savo praktiką ir pan.)
- Kaip kontroliuojama, ar yra laikomasi šių principų?
- Galbūt yra koks nors svarbus principas, susijęs su piliečio (vartotojo)

buvimu dėmesio centre, kurio nėra šiame sąraše, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?

- (f) Galbūt kuris nors iš šių principų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jei-  
gu taip, tai kodėl?

**Klausimai, susiję su galių suteikimo piliečiams principu (galių suteikimas, aktyvus dalyvavimas)**

- (a) Ar galių suteikimas piliečiams yra aiškiai išreikštas, ar numanomas profesinio orientavimo paslaugų principas?
- (b) Ar vartotojai laikomi aktyviais bendradarbiais formuluojant jų karjeros tikslus bei planus, o gal jie yra pasyvūs profesinio orientavimo paslaugų (patarimų, pagalbos) gavėjai?
- (c) Kokiu mastu teikiant profesinio orientavimo paslaugas dirbama su vartotojų gyvenimui reikšmingais asmenimis ar organizacijomis ir kokiu mastu vartotojai yra įtraukiami į šį procesą? (Pavyzdžiui, organizuojami susitikimai tarp vartotojo ir asmenų, galinčių suteikti vartotojui aktualių patarimų ir jo poreikius atitinkančios informacijos).
- (d) Kaip kontroliuojama, ar yra laikomasi šių dviejų principų?
- (e) Galbūt yra koks nors svarbus principas, susijęs su galių suteikimu piliečiui, kurio nėra šiame sąraše, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?
- (f) Galbūt kuris nors iš šių principų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jei-  
gu taip, tai kodėl?

**Klausimai, susiję su principais dėl piliečiams suteikiamų geresnių galimybių gauti profesinio orientavimo paslaugas (skaidrumas, empatija, tęstinumas, galimybė gauti, prienamumas, reagavimas į piliečių poreikius)**

- (a) Ar teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje taikomi visi šie principai?
- (b) Ar piliečiams yra aišku, kad teikiant profesinio orientavimo paslaugas yra taikomi šie principai? Iš kur vartotojai žino, kad yra vadovaujamosi šiais principais?
- (c) Kaip šie principai įgyvendinti? (Pavyzdžiui, paslaugų vadovai reguliariai peržiūri paslaugas bei praktiką ir juos atitinkamai pritaiko).
- (d) Kaip išoriškai kontroliuojama, ar yra laikomasi šių principų?
- (e) Galbūt yra koks nors svarbus principas, susijęs su piliečių prieiga, kurio nėra šiame sąraše, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?
- (f) Galbūt kuris nors iš šių principų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jei-  
gu taip, tai kodėl?

**Klausimai, susiję su profesinio orientavimo paslaugų kokybės užtikrinimo principais (metodų tinkamumas, nuolatinis tobulinimas, piliečių teisė į žalos atlyginimą, personalo kompetencija)**

- (a) Ar teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje taikomi visi šie principai?
- (b) Ar piliečiams yra aišku, kad teikiant profesinio orientavimo paslaugas yra taikomi šie principai? Iš kur vartotojai žino, kad vadovaujamasi šiais principais?
- (c) Kaip šie principai įgyvendinti? (Pavyzdžiui, reguliariai rengiamos vartotojų apklausos ir atsižvelgiama į jų rezultatus).
- (d) Kaip išoriškai kontroliuojama, ar yra laikomasi šių principų?
- (e) Galbūt yra koks nors svarbus principas, susijęs su kokybės užtikrinimu, kurio nėra šiame sąrašė, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?
- (f) Galbūt kuris nors iš šių principų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jei-gu taip, tai kodėl?

### **Bendrieji klausimai**

- (a) Koku mastu tiksluose ir principuose pateiktas visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo apibrėžimas įtvirtintas jūsų šalyje teikiamose profesinio orientavimo paslaugose?
- (b) Koku mastu bendrosiose priemonėse aprašyti profesinio orientavimo tikslai bei viešosios politikos uždaviniai atsispindi teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje?
- (c) Apibendrinkite jūsų šalyje teikiamų profesinio orientavimo paslaugų stipriąsias puses bendrųjų Europos profesinio orientavimo principų atžvilgiu.
- (d) Apibendrinkite tobulintinas profesinio orientavimo paslaugų sritis jūsų šalyje, atsižvelgdami į savo atsakymus į klausimus apie bendruosius principus.
- (e) Kuriose iš šių tobulintinų sričių galima būtų gauti naudos bendradarbiaujant Europos mastu, jeigu tokių sričių yra?
- (f) Kokios ir kodėl, jūsų manymu (jeigu tokių reikia), galėtų būti parengtos papildomos bendros visai Europai rekomendacinės priemonės, padėsiančios įgyvendinti profesinio orientavimo politiką, pagerinsiančios sistemas bei praktiką nacionaliniu, regioniniu bei vietiniu mastu?

### 3 SKYRIUS

# BENDROS REKOMENDACIJOS DĖL PROFESINIO ORIENTAVIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO SISTEMŲ EUROPOJE

Anksčiau aprašytos penkios rekomendacijų grupės yra pagrįstos CEDEFOP 2003 – 2004 metais atlikto visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemų tyrimo rezultatais. Šis tyrimas buvo atliktas Europos Komisijos visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo specialistų grupės iniciatyva. Numatyta, kad rekomendacijų projektas bus pirmas žingsnis kuriant bendrą Europos profesinio orientavimo paslaugų bei produktų kokybės užtikrinimo sistemą. Tokia sistema tarnautų kaip profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemų įvertinimo priemonė. Šiomis rekomendacijomis galima pasinaudoti patiems įvertinant ir tobulinant savo profesinio orientavimo paslaugų bei produktų kokybės užtikrinimo sistemas įvairiuose sektoriuose nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu mastu.

## 3.1. Piliečio ir vartotojo dalyvavimas

Profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemos turėtų atitikti šiuos reikalavimus:

- Vartotojams turėtų būti suteikta informacija apie jų teises (pavyzdžiui, vartotojų teises įtvirtinančiuose dokumentuose), turėtų būti atsižvelgiama į nacionalinių ir Europos vartotojų asociacijų darbą ginant vartotojus bei užtikrinant jų teises į žalos atlyginimą;
- Turi būti užtikrinta, kad atskirų vartotojų būtų reguliariai teiraujamas apie jų pasitenkinimą ir patirtį, susijusią su profesinio orientavimo paslaugomis;
- Iš paslaugos teikėjų turi būti reikalaujama metodiškai panaudoti šių apklausų rezultatus;
- Vartotojas turi dalyvauti kuriant, valdant bei vertinant profesinio orientavimo paslaugas bei produktus.

### 3.2. Specialistų kompetencija

Profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemos turėtų atitikti šiuos reikalavimus:

- Šį darbą dirbantys specialistai turi turėti atitinkamą kompetenciją, reikalingą profesinio orientavimo uždaviniams atlikti;
- Šį darbą dirbantys specialistai turi turėti atitinkamą kvalifikaciją arba jos siekti, kad būtų užtikrinta, jog jie turi reikiamą kompetenciją profesinio orientavimo uždaviniams atlikti;
- Turi būti kontroliuojamas arba vertinamas profesinio orientavimo specialistų darbas, atsižvelgiant į laukiamus jų konsultacijų rezultatus;
- Turi būti reikalaujama nuolatos tobulintis profesinėje srityje ir gerinti paslaugų kokybę;
- Rengiant kokybės užtikrinimo procedūras bei standartus turi būti įtrauktos visos atitinkamos šį darbą dirbančių darbuotojų asociacijos.

### 3.3. Paslaugų tobulinimas

Profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemos turėtų atitikti šiuos reikalavimus:

- Turi būti įtraukti aiškiai apibrėžti paslaugos standartai<sup>13</sup>, t.y. tam tikras kontrolės būdas, kuris padėtų nustatyti, ar paslauga atitinka tuos standartus. Jeigu paslauga jų neatitinka, svarbu nustatyti procedūrą, kurią reikia atlikti siekiant patobulinti paslaugą, kad ji atitiktų standartų reikalaujamą kokybę;
- Turi būti įtrauktas tam tikras metodas, kuriuo būtų kontroliuojama ir įvertinama, ar veiksmai, atlikti siekiant pagerinti paslaugas bei informacijos teikimą, realiai padėjo pasiekti nustatytus standartus ir patobulinti paslaugą;
- Šios sistemos turi apimti metodus, kuriais būtų diferencijuojamos ir kontroliuojamos teikiamos paslaugos, atsižvelgiant į skirtingų tikslinių grupių poreikius;
- Turi būti sukurti darbiniai ryšiai tarp paslaugų teikėjų ir grupių bei organizacijų, paprastai konsultuojančių profesijos pasirinkimo klausimais (pavyzdžiui, tėvų, savanoriškų organizacijų ar laisvalaikio organizavimo įstaigų), ir joms teikiama pagalba;

---

13 Paslaugos standartai turi būti taikomi tiek tiesiogiai vartotojams teikiamoms paslaugoms, tiek vartotojams teikiamai informacijai (spausdintai, teikiama pasitelkiant informacijos bei ryšių technologijas arba teikiama koku nors kitu pavidalu).

- Turi būti užtikrinta, kad naudojama profesinio orientavimo medžiaga (pavyzdžiui, įvertinimo priemonės) atitiktų kokybės užtikrinimo technines specifikacijas.

### 3.4. Ryšiai

Profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemos turėtų atitikti šiuos reikalavimus:

- Turėtų būti sukurti ryšiai ir veiksmingi darbiniai santykiai su valstybės institucijomis, reguliuojančiomis profesinio orientavimo kokybės užtikrinimą;
- Turi būti užtikrinta, kad neiškiltų prieštaravimų tarp skirtingų kokybės užtikrinimo sistemų, veikiančių įvairiuose profesinio orientavimo sektoriuose, arba tarp skirtingų tikslinių grupių;
- Į sistemą turi būti įtraukti kontrolės būdai, kurie padėtų nustatyti, kaip plėtojami ryšiai tarp skirtingų profesinio orientavimo paslaugas teikiančių institucijų, o taip pat ar šie ryšiai yra naudingi.

### 3.5. Sektorių aprėptis

Į profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo sistemą turėtų būti įtrauktos gairės dėl profesinio orientavimo paslaugų, teikiamų privačių agentūrų, darbdavių, profesinių sąjungų ir kitų nevalstybinių teikėjų.

3.6. Pagalbinių klausimų, susijusių su profesinio orientavimo kokybės užtikrinimu (KU), sąrašas; šiuos klausimus rekomenduojama pasitelkti mokantis.

#### **Sąrašo paskirtis**

Sąrašė yra pateikiami klausimų, kurie galėtų būti naudingi vertinant, kiek bendrosios Europos profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo rekomendacijos atitinka jūsų šalies profesinio orientavimo paslaugas, pavyzdžiai. Sąrašas yra skirtas padėti jums nustatyti ir apibendrinti: (i) jūsų šalies profesinio orientavimo paslaugų stipriąsias puses ir kylančius iššūkius, susijusius su kokybės užtikrinimo rekomendacijomis, (ii) jūsų mintis dėl tolesnio bendradarbiavimo Europos mastu dalinantis šiais privalumais ir iššūkiais ir (iii) jūsų pasiūlymus, jeigu tokių bus, dėl tolesnių bendrųjų Europos rekomendacinių profesinio orientavimo priemonių kūrimo.



**Klausimai, susiję su kokybės užtikrinimo sistemų rekomendacijomis dėl piliečio (vartotojo) dalyvavimo (teisių suteikimas vartotojui; teiravimasis apie vartotojo pasitenkinimą; veiksmai, susiję su šių apklausų rezultatais; piliečių dalyvavimas kuriant, valdant ir įvertinant paslaugas) profesinio orientavimo procese**

- Ar teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje taikomos visos šios rekomendacijos?
- Kaip šios rekomendacijos įgyvendintos? (Pavyzdžiui, parengiami teisių suteikimo vartotojui dokumentai; reguliariai rengiamos klientų pasitenkinimo apklausos ir imamasi veiksmy atsizvelgiant į jų rezultatus).
- Kaip kontroliuojama, ar yra laikomasi šių rekomendacijų, ir kaip už tai atsiskaitoma ?
- Galbūt yra koks nors svarbus KU sistemos punktas, susijęs su vartotojo buvimu dėmesio centre, kurio nėra šiame sąrašė, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?
- Galbūt kuris nors iš šių KU sistemos rekomendacinių punkty turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

**Klausimai, susiję su kokybės užtikrinimo sistemų rekomendacijomis dėl ši darbą dirbančių darbuotojų kompetencijos (darbo reikalavimai; kvalifikaciniai reikalavimai; darbuotojų darbo kontrolė; darbdavių reikalavimai dėl profesinio tobulėjimo; profesionalų asociacijų dalyvavimas)**

- Ar teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje taikomos visos šios rekomendacijos?
- Kaip šios rekomendacijos įgyvendintos? (Pavyzdžiui, yra parengti darbo ir kvalifikaciniai reikalavimai; vyksta vidinis ir išorinis darbuotojų darbo įvertinimas ir pan.).
- Kaip kontroliuojama, ar yra laikomasi šių rekomendacijų, ir kaip už tai atsiskaitoma?
- Galbūt yra kokia nors reikšminga KU sistemos rekomendacija, susijusi su profesinio orientavimo specialistų kompetencijų tobulinimu, kurios nėra šiame sąrašė, tačiau ji turėtų būti įtraukta?
- Galbūt kuris nors iš šių KU sistemos rekomendacinių punkty turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

**Klausimai, susiję su kokybės užtikrinimo sistemų rekomendacijomis dėl profesinio orientavimo paslaugų pagerinimo (standartų laikymasis; pasrangų pasiekti standartą įvertinimas; paslaugų tiekiamo kontrolė pagal nustatytas užduotis; darbas su kitais asmenimis (asmenų grupėmis), susijusiais su profesinio orientavimo tikslinėmis grupėmis; profesinio orientavimo medžiagos KU techninės specifikacijos)**

- (a) Ar teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje taikomos visos šios rekomendacijos?
- (b) Kaip šios rekomendacijos įgyvendintos? (Pavyzdžiui, yra apibrėžti profesinio orientavimo paslaugos standartai, nacionaliniai profesinio orientavimo medžiagos KU standartai).
- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra laikomasi šių rekomendacijų, ir kaip už tai atsiskaitoma?
- (d) Galbūt yra koks nors reikšmingas paslaugos patobulinimo KU sistemos aspektas, kurio nėra šiame sąraše, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?
- (e) Galbūt kuris nors iš šių KU sistemos rekomendacinių punktų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

**Klausimai, susiję su KU sistemų rekomendacijomis dėl partnerystės tarp sektorių (skirtingų ministerijų bendradarbiavimas; skirtingų sektorių ir skirtingų tikslinių grupių KU sistemų darna; ryšių tarp skirtingų sektorių paslaugų tiekėjų kontroliavimas)**

- (a) Ar teikiant profesinio orientavimo paslaugas jūsų šalyje taikomos visos šios rekomendacijos?
- (b) Kaip šios rekomendacijos įgyvendintos? (Pavyzdžiui, tarp ministerijų yra sudarytos formalios sutartys dėl KU, vyksta reguliarios konsultacijos tarp sektoriaus darbuotojų – vadovų, specialistų ir t.t.).
- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra laikomasi šių rekomendacijų, ir kaip už tai atsiskaitoma?
- (d) Galbūt yra koks nors reikšmingas sektorių partnerystės KU sistemos aspektas, kurio nėra šiame sąraše, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?
- (e) Galbūt kuris nors iš šių KU sistemos rekomendacinių punktų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

**Klausimai, susiję su kokybės užtikrinimo sistemų rekomendacijomis dėl nevalstybinių organizacijų teikiamų profesinio orientavimo paslaugų (privatų agentūrų, darbdavių, profesinių sąjungų, savanorių grupių ir t.t.)**

- (a) Ar nevalstybiniame sektoriuje egzistuoja rekomendacinės KU sistemos?
- (b) Jeigu taip, kaip jos įgyvendintos? (Pavyzdžiui, ministerijos nustato gaires (standartus); paslaugų teikėjai yra registruojami; paslaugų teikėjai turi būti oficialiai pripažinti (turi turėti oficialų pažymėjimą).
- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra įdiegtos šios KU sistemos, ir kaip už tai atsiskaitoma?

- (d) Galbūt yra koks nors reikšmingas KU sistemos nevalstybiniame sektoriuje aspektas, kurio nėra šiame sąraše, tačiau jis turėtų būti įtrauktas?
- (e) Galbūt kuris nors iš šių KU sistemos rekomendacinių punktų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

### **Bendrieji klausimai**

- (a) Apibendrinkite jūsų šalyje teikiamų profesinio orientavimo paslaugų stipriausias puses bendrųjų Europos profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo rekomendacijų atžvilgiu.
- (b) Apibendrinkite tobulintinas profesinio orientavimo politikos, sistemų ir paslaugų sritis jūsų šalyje, atsižvelgdami į savo atsakymus į klausimus apie bendrąsias rekomendacijas.
- (c) Kuriose iš šių tobulintinų sričių galima būtų gauti naudos iš bendradarbiavimo Europos mastu, jeigu tokių sričių yra?
- (d) Kokios ir kodėl, jūsų manymu (jeigu tokių reikia), galėtų būti parengtos papildomos bendros visai Europai rekomendacinės priemonės, padėsiančios įgyvendinti profesinio orientavimo politiką, pagerinsiančios sistemas bei praktiką nacionaliniu, regioniniu bei vietiniu mastu?

## 4 SKYRIUS

# VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANČIO PROFESINIO ORIENTAVIMO SISTEMŲ MODELIO EUROPOS ŠALYSE PAGRINDINĖS YPATYBĖS

Vadovaujantis šiomis rekomendacijomis, kaip pagalbinio sąrašu ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi politikos sistema bei įgyvendinant Europos Tarybos reglamentą dėl visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo (2004 m.), reikėtų atlikti nacionalinį profesinio orientavimo sistemos auditą. Šiomis rekomendacijomis turėtų naudotis politinius sprendimus priimančias asmenys, bendradarbiaudami su kitomis atitinkamomis suinteresuotomis šalimis. Rekomendacijose pateiktas idealus visą gyvenimą teikiamų profesinio orientavimo paslaugų modelis, pagal kurį reikėtų įvertinti esamų nacionalinių šių paslaugų teikimo sistemų ypatybes. Šį pagalbinį sąrašą reikėtų naudoti kartu atsižvelgiant į visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo bendruosius tikslus bei principus, taip pat į bendrąsias profesinio orientavimo kokybės užtikrinimo rekomendacijas.

### 4.1. Ypatybės, orientuotos į pilietį

- Visi piliečiai per visą savo gyvenimą **turi galimybę gauti** profesinio orientavimo paslaugas jiems patogiu metu, patogioje vietoje ir jų poreikius atitinkančia forma.
- Piliečiams sudaromos galimybės **išmokti** priimti prasmingus su mokymusi ir profesija susijusius sprendimus, taip pat išmokti, kaip valdyti savo mokymosi procesą bei įsidarbinimo galimybes taip, kad jie galėtų tobulėti rinkdamiesi tarp skirtingų mokymosi bei karjeros<sup>14</sup> kelių.
- Egzistuoja **priemonių**, leidžiančių piliečiams efektyviai investuoti į galimybes mokytis visą gyvenimą ir gauti iš to naudos, nustatyti kompetencijas, įgytas iš neformalaus bei formalaus mokymosi bei plėtoti kitas kompetencijas.

---

14 Karjera yra gyvenimo kelias, kuriuo einant yra įgyjamos ir (arba) panaudojamos kompetencijos. Šis terminas apima tiek formalią (įgyjamą besimokant, dirbant), tiek neformalią (įgyjamą namuose, bendruomenėje) gyvenimo patirtį.

- Piliečių dalyvavimas profesinio orientavimo veikloje yra sustiprinamas taikant profesinio orientavimo visą gyvenimą **principus**, išdėstytus 2 skyriuje.
- Piliečių **teisės** profesinio orientavimo atžvilgiu yra aiškiai apibrėžtos.
- **Piliečiai yra nukreipiami** ten, kur jie gali gauti papildomą pagalbą profesinio orientavimo klausimais – sektoriaus viduje ir už sektoriaus ribų, taip pat už valstybės ribų.
- Taikant kokybės užtikrinimo mechanizmus, aprašytus 3 skyriuje, yra skatinamas **nuolatinis** profesinio orientavimo paslaugų, informacijos apie profesinę veiklą ir apie profesinio orientavimo priemones bei produktus **tobulinimas**; pagrindinį vaidmenį tobulinant šias paslaugas vaidina pilietis (vartotojas).

#### 4.2. Politikos plėtros ypatybės

- Visą gyvenimą trunkantis mokymasis ir darbingumo tobulinimas yra visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politikos, sistemų ir praktikos **pagrindinis principas**.
- Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politika bei programos yra neatsiejama nacionalinės ir Europos Bendrijos lygmens socialinės bei ekonominės plėtros politikos bei programų dalis. Tai yra politika bei programos, susijusios su **švietimu, mokymu ir įsidarbinimu**, socialiniu dalyvavimu, lyčių lygybe, personalo plėtra, regionų bei kaimų plėtra, gyvenimo ir darbo sąlygų pagerinimu.
- Profesinio orientavimo politika bei programos švietimo, mokymo, užimtumo srityse ir bendruomenėje rengiamos **koordinuotai**, pagal visą gyvenimą trunkančio mokymosi ir aktyvaus darbo sistemą.
- Yra aiškiai **nustatyti** visų asmenų, rengiančių visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politiką, sistemas bei programas, vaidmenys bei atsakomybė.
- Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politika bei programos yra formuluojamos ir įgyvendinamos dalyvaujant **suinteresuotoms šalims**, pasitelkiant tokius mechanizmus, kaip nacionaliniai profesinio orientavimo bei konsultavimo forumai. Suinteresuotos šalys yra ministerijos, vartotojai, socialiniai partneriai, paslaugų teikėjai, įdarbinimo tarnybos, švietimo bei mokymo įstaigos, profesinio orientavimo bei konsultavimo darbą dirbantys darbuotojai, tėvai ir jaunimas.
- Rengiant visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politiką bei programas **atsižvelgiama į nacionalinės bei tarptautinės ekonomikos permainas ir technologijų plėtrą**. Politika bei programos yra periodiškai peržiūrimos, atsižvelgiant į esamą padėtį ir planuojamą socialinę bei ekonominę plėtrą.

### 4.3. Sistemos koordinavimo ypatybės

- Profesinio orientavimo sistemos švietimo, mokymo, užimtumo srityse bei bendruomenėje veikia atvirai, **lanksčiai** ir viena kitą papildo.
- Vieno sektoriaus profesinio orientavimo paslaugos yra susiejamos su kito sektoriaus paslaugomis nacionaliniame, regioniniame ir vietiniame lygmenyje. Švietimo ir mokymo sistemos profesinio orientavimo paslaugų teikėjai ir paslaugų teikėjai, nepriklausantys šiai sistemai, glaudžiai **bendradarbiauja** ir koordinuoja savo veiklą.
- Vietiniame lygmenyje yra sukurti formalūs profesinio orientavimo paslaugų teikėjų tinklai ir **partnerystės**.
- Partnerystės tarp švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų, viešųjų įdarbinimo tarnybų, įmonių ir darbininkams atstovaujančių organizacijų teikia profesinio orientavimo paslaugas **darbo vietoje**.
- Socialinių partnerių ir kitų **suinteresuotų šalių** atstovai dalyvauja įstaigų, atsakingų už valstybės finansuojamų profesinio orientavimo paslaugų valdymą, veikloje.
- Decentralizuotose struktūrose egzistuoja pagrindiniai susitarimai, užtikrinantys **regioninių ir vietinių paslaugų pastovumą**, todėl visi piliečiai gauna vienodas paslaugas, nepriklausomai nuo geografinės vietovės.

### 4.4. Tikslinių grupių nustatymas teikiant universalias paslaugas

- Yra imamasi priemonių, kad būtų teikiamos veiksmingos bei adekvačios profesinio orientavimo paslaugos mokymosi ir darbo klausimais gyventojų **grupėms, kurioms gresia socialinė atskirtis**, pavyzdžiui, nebaigusiems privalomojo mokslo programos arba metusiems mokyklą ir neįgijusiems jokios kvalifikacijos asmenims, moterims, vyresnio amžiaus darbininkams, kalbinių ar kitokių mažumų grupių atstovams, neįgaliems asmenims, darbininkams imigrantams ir darbininkams, dirbantiems silpnuose ūkio sektoriuose bei silpnose įmonėse, kuriems gresia nedarbas. Šių priemonių tikslas yra padėti minėtoms grupėms įgyti lygybę įsidarbinimo atžvilgiu ir lengviau integruotis į visuomenę bei ekonominį gyvenimą.
- Šios priemonės yra sudedamoji nacionalinės, regioninės ir vietinės universalijų visą gyvenimą teikiamų profesinio orientavimo paslaugų **strategijos** dalis.

#### 4.5. Peržiūros ypatybės

- (a) **Profesinio orientavimo sistemos bei programos yra periodiškai peržiūrimos**, siekiant:
- Kuo geriausiai panaudoti turimus išteklius;
  - Skatinti sinergiją švietimo, mokymo bei užimtumo sektoriuose ir tarp jų;
  - Pritaikyti šių sistemų bei programų organizavimą, turinį ir metodus prie besikeičiančių socialinių bei ekonominių sąlygų, besikeičiančių konkrečių grupių poreikių ir prie atitinkamų žinių pažangos;
  - Atlikti reikalingus pakeitimus, kad nacionalinė politika būtų veiksminga.
- (b) Yra atliekami moksliniai tyrimai, siekiant **palaikyti pagrįstą politiką bei sistemų plėtrą**.
- (c) Profesinio orientavimo **tiriamosios** ir eksperimentinės programos yra organizuojamos, siekiant:
- Įvertinti visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo sistemos atskirų komponentų vidinį veiksmingumą ir išorinį efektyvumą;
  - Nustatyti alternatyvių visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo sistemos modelių bei metodų tiesiogines ir netiesiogines sąnaudas bei galimą naudą;
  - Apibrėžti visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo plėtros prioritetų ir strategijų nustatymo kriterijus konkretiems ekonominės veiklos sektoriams ir konkrečioms gyventojų grupėms;
  - Daugiau sužinoti apie visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo psichologinius, sociologinius ir pedagoginius aspektus;
  - Patobulinti psichologinius testus bei kitus metodus, naudojamus nustatant kompetencijas, įvertinant gabumus bei interesus ir žinias bei įgūdžius, įgytus formalus ir neformalus mokymosi būdu;
  - Įvertinti įsidarbinimo galimybes įvairiuose ekonominės veiklos ir profesiniuose sektoriuose;
  - Patobulinti turimą informaciją apie profesijas, jų reikalavimus ir galimybes projektuoti karjerą.
- (d) Yra sukuriamos ir modifikuojamos administracinės procedūros bei metodai, **padedantys įgyvendinti visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo programas**.

#### 4.6. Tarptautinės ypatybės

- (a) **Europa yra bendra erdvė, kurioje ir ateityje numatoma** teikti visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo paslaugas.
- (b) Valstybės narės bendradarbiauja viena su kita, su Europos Komisija ir kitomis suinteresuotomis šalimis planuodamos, rengdamos bei įgyven-

dindamos **bendradarbiavimo veiklą** visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo srityje, vadovaudamosi Europos Bendrijos švietimo, mokymo ir užimtumo politika bei programomis.

- (c) Bendradarbiavimo formos gali būti tokios:
- Dvišalė ar daugišalė pagalba kitoms šalims planuojant, rengiant ar įgyvendinant tokias programas;
  - Jungtiniai tyrimai ir mokymasis bendradarbiaujant, siekiant pagerinti programų planavimo bei įgyvendinimo kokybę;
  - Pagalba dirbantiems profesinio orientavimo srityje, norintiems įgyti žinių, įgūdžių ir patirties, kurių jiems trūksta savo šalyje, pavyzdžiui, suteikiant jiems prieigą prie kitų šalių infrastruktūros arba įkuriant bendrą infrastruktūrą;
  - Metodiškas keitimasis informacija, įskaitant tiriamųjų ir eksperimentinių programų rezultatus, per specialistų susitikimus, organizuojant tarptautinius informacijos mainus, per seminarus, mokomosiose grupėse, teminiuose tinkluose arba keičiantis leidiniais;
  - Pagrindinės profesinio orientavimo medžiagos rengimas ir platinimas, įskaitant mokymo programas ir darbo specifikacijas, siekiant palengvinti profesinį ir geografinį mobilumą.
- (d) Valstybės narės skatina kurti **apsikeitimo patirtimi centrus** ir juos remia, taip pat propaguoja tarptautinį bendradarbiavimą politikos, sistemų bei programų plėtros ir metodinių tyrimų srityje.

#### 4.7. Pagalbinių klausimų, susijusių su bendrosiomis Europos profesinio orientavimo sistemų ypatybėmis, sąrašas; šiuos klausimus rekomenduojama pasitelkti mokantis.

##### Sąrašo paskirtis

Sąrašė yra pateikiami pavyzdžiai klausimų, kurie galėtų būti naudingi įvertinant, kiek bendrosios Europos profesinio orientavimo sistemų ypatybės atitinka jūsų šalies profesinio orientavimo paslaugas. Sąrašas yra skirtas padėti jums nustatyti ir apibendrinti: (i) jūsų šalies profesinio orientavimo paslaugų stipriąsias puses ir kylančius iššūkius, susijusius su bendrosiomis sistemų ypatybėmis, (ii) jūsų mintis dėl tolesnio bendradarbiavimo Europos mastu dalinantis šiais privalumais bei iššūkiais ir (iii) jūsų pasiūlymus, jeigu tokių turėsite, dėl tolesnių bendrųjų Europos rekomendacinių profesinio orientavimo priemonių kūrimo.

**Klausimai dėl ypatybių, susijusių su piliečio (vartotojo) buvimu dėmesio centre (galimybė visą gyvenimą gauti profesinio orientavimo paslaugas; karjeros planavimo kompetencijų išugdymas; gyvenimo kompetencijų**



**nustatymas; į pilietį sukoncentruoti aptarnavimo principai; atitinkamas piliečio nukreipimas; dalyvavimas profesinio orientavimo veikloje užtikrinant kokybę)**

- (a) Ar profesinio orientavimo paslaugoms jūsų šalyje būdingos visos šios ypatybės?
- (b) Ar piliečiams (potencialiems vartotojams) yra akivaizdžios šios ypatybės? Kaip užtikrinamas jų akivaizdumas?
- (c) Kaip šios ypatybės įgyvendintos? (Pavyzdžiui, ministerija parengia gaires ir pan.).
- (d) Kaip kontroliuojama, ar yra įgyvendintos šios ypatybės?
- (e) Galbūt yra kokia nors svarbi ypatybė, susijusi su piliečio buvimu dėmesio centre, kurios nėra šiame sąrašė, tačiau ji turėtų būti įtraukta?
- (f) Galbūt kuris nors iš šių principų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

**Klausimai dėl politikos plėtros ypatybių (pagrindiniai principai – visą gyvenimą trunkantis mokymasis ir darbingumas – yra neatsiejama (akivaizdi) nacionalinės socialinės bei ekonominės politikos dalis; politikos plėtra yra koordinuojama tarp sektorių; aiškiai pasiskirstyti vaidmenys ir atsakomybė už politikos plėtrą bei sistemų kūrimą; suinteresuotos šalys aktyviai dalyvauja šiame procese; reguliariai atliekamos politikos peržiūros, atsižvelgiant į nacionalines ir tarptautines permainas)**

- (a) Ar profesinio orientavimo politikos plėtrai jūsų šalyje būdingos visos šios ypatybės?
- (b) Kaip šios ypatybės įgyvendintos? (Pavyzdžiui, yra sukurtas nacionalinis forumas, jį papildo regioniniai forumai ir pan.).
- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra įgyvendintos šios ypatybės?
- (d) Galbūt yra kokia nors svarbi politikos plėtros ypatybė, kurios nėra šiame sąrašė, tačiau ji turėtų būti įtraukta?
- (e) Galbūt kuri nors iš šių ypatybių turėtų būti išbraukta iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

**Klausimai dėl sistemų koordinavimo ypatybių (papildomumo principas; koordinavimas; formalūs tinklai ir partnerystės; partnerystės metodas teikiant profesinio orientavimo paslaugas darbo vietoje; socialinių partnerių ir kitų veikėjų dalyvavimas; decentralizuotoms struktūroms nustatytos esminės procedūros (standartai))**

- (a) Ar koordinuojamoms profesinio orientavimo sistemoms jūsų šalyje būdingos visos šios ypatybės?
- (b) Kaip šios ypatybės įgyvendintos? (Pavyzdžiui, yra sudaromos formalios sutartys tarp ministerijų ir paslaugų teikėjų įvairiuose sektoriuose; yra sukurtas nacionalinis forumas, jį papildo regioniniai forumai ir pan.).

- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra įgyvendintos šios ypatybės?
- (d) Galbūt yra kokia nors svarbi sistemų plėtros ypatybė, kurios nėra šiame sąraše, tačiau ji turėtų būti įtraukta?
- (e) Galbūt kuri nors iš šių ypatybių turėtų būti išbraukta iš šio sąrašo? Jeiigu taip, tai kodėl?

**Klausimai dėl tikslinių grupių nustatymo teikiant universalias paslaugas (į nacionalines, regionines ir vietines universalių profesinio orientavimo paslaugų teikimo strategijas įtraukiamos priemonės, skirtos asmenims, kuriems gresia socialinė atskirtis)**

- (a) Ar jūsų šalies visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politikai būdinga ši ypatybė?
- (b) Kaip ši ypatybė įgyvendinta? (Pavyzdžiui, yra gaunamas specialus finansavimas iš ministerijos; yra parengtos gairės dėl priemonių tikslinėms grupėms; centralizuotai nustatomi prioritetai ir pan.);
- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra įgyvendintas šis principas?
- (d) Galbūt yra kokia nors svarbi ypatybė, susijusi su specialiomis priemonėmis tikslinėms grupėms, kurios nėra šiame sąraše, tačiau ji turėtų būti įtraukta?
- (e) Galbūt kuris nors iš šių punktų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeiigu taip, tai kodėl?

**Klausimai dėl politikos ir sistemų peržiūros ypatybių (periodinės peržiūros, atliekami moksliniai tyrimai, siekiant kurti pagrįstą politiką, nuolatinė tyrimų ir plėtros programa, pagal tyrimų rezultatus keičiamos administracinės procedūros ir metodai)**

- (a) Ar jūsų šalies profesinio orientavimo politikos ir sistemų plėtrai būdingos šios peržiūros ypatybės?
- (b) Kaip šios ypatybės įgyvendintos? (Pavyzdžiui, jos įtvirtintos nacionalinėje strategijoje; metinė programa, finansuojama ministerijų);
- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra įgyvendintos šios ypatybės?
- (d) Galbūt yra kokia nors svarbi ypatybė, susijusi su politikos ir sistemų peržiūra, kurios nėra šiame sąraše, tačiau ji turėtų būti įtraukta?
- (e) Galbūt kuris nors iš šių punktų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeiigu taip, tai kodėl?

**Klausimai dėl tarptautinio bendradarbiavimo ypatybių (bendradarbiavimas tarp valstybių narių, su Europos Komisija ir su tarptautinėmis institucijomis plėtojant politiką; dvišaliai ir daugiašaliai veiksmai; jungtiniai moksliniai tyrimai; žinių mainai ir perdavimas; profesinio ir geografinio**

### **mobilumo palaikymas; parama tarptautinio bendradarbiavimo centrams politikos ir sistemų plėtros srityje)**

- (a) Ar jūsų šalies profesinio orientavimo politikos ir sistemų plėtrai būdingos šios ypatybės?
- (b) Kaip šios ypatybės įgyvendintos? (Pavyzdžiui, dalyvaujama įgyvendinant ES programas ir iniciatyvas, remiamas tarptautinis bendradarbiavimas, pavyzdžiui, Tarptautinis karjeros plėtros ir viešosios politikos centras, dalyvaujama tarptautinės profesinio orientavimo politikos simpoziumuose ir pan.);
- (c) Kaip kontroliuojama, ar yra įgyvendintos šios ypatybės?
- (d) Galbūt yra kokia nors svarbi tarptautinio bendradarbiavimo ypatybė, kurios nėra šiame sąrašė, tačiau ji turėtų būti įtraukta?
- (e) Galbūt kuris nors iš šių punktų turėtų būti išbrauktas iš šio sąrašo? Jeigu taip, tai kodėl?

### **Bendrieji klausimai**

- (a) Apibendrinkite jūsų šalyje teikiamų profesinio orientavimo paslaugų stipriąsias puses bendrųjų visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo ypatybių atžvilgiu.
- (b) Apibendrinkite tobulintinas profesinio orientavimo politikos ir sistemų sritis jūsų šalyje, atsižvelgdami į savo atsakymus į klausimus apie pagrindines ypatybes.
- (c) Kuriose iš šių tobulintinų sričių galima būtų gauti naudos iš bendradarbiavimo Europos mastu, jeigu tokių sričių yra?
- (d) Kokios ir kodėl, jūsų manymu (jeigu tokių reikia), galėtų būti parengtos papildomos bendros visai Europai rekomendacinės priemonės, padėsiančios įgyvendinti profesinio orientavimo politiką, pagerinsiančios sistemas bei praktiką nacionaliniu, regioniniu bei vietiniu mastu?

## 1 PRIEDAS

# PASIŪLYMAI DĖL NAUDOJIMOSI REKOMENDACINĖMIS PRIEMONĖMIS PERŽIŪRINT ESAMOS PROFESINIO ORIENTAVIMO NUOSTATAS

## I. Santykinai stiprių sričių nustatymas

- Pasinaudodami rekomendacijomis, nurodykite, kurie politikos, sistemų ir paslaugų bei praktikos aspektai yra gerai organizuoti ir veiksmingi jūsų šalyje.
- Kuriuos konkrečius aspektus galėtumėte nurodyti, kaip gerą politikos ar praktikos pavyzdį ir kodėl?
- Kaip jūs šiuo metu keičiatės gerais politikos, sistemų bei praktikos pavyzdžiais nacionaliniame lygmenyje?
- Kaip jūs keičiatės (arba galėtumėte keistis) gerais politikos, sistemų bei praktikos pavyzdžiais Europos lygmenyje? (Pavyzdžiui, per interneto svetaines, duomenų bazes ir /arba būdami Europos nacionalinių profesinio orientavimo forumų tinklo nariais, rengdami mokomuosius vizitus. 2 priede yra pateiktas galimybių sąrašas).

## II. Spragų ir silpnų vietų nustatymas

- Pasinaudodami rekomendacijomis, nurodykite, kurie politikos, sistemų ir praktikos aspektai yra neįtraukti į jūsų šalies (sektoriaus, regiono, vietovės) nuostatas ir kodėl.
- Pasinaudodami rekomendacijomis, nurodykite, kurie politikos, sistemų ir praktikos aspektai jūsų šalies (sektoriaus, regiono, vietovės) nuostatose yra silpni ar nepakankamai išplėtoti ir kodėl.
- Kokią spragą (trūkumą ar nepakankamą išplėtojamą) jūs nurodytumėte, kaip prioritetinę, kurią reikia pirmiausia ištaisyti žvelgiant iš trumpalaikės ir ilgalaikės perspektyvų?
- Ar įvairių suinteresuotų šalių (pavyzdžiui, vartotojų, vadovų, profesinio orientavimo specialistų) nuomonės dėl esamų nuostatų, pagrindinių spragų (silpnų vietų) ir santykinų plėtros prioritetų skiriasi? Iš kur jūs tai žinote?

- Kokį vaidmenį galėtų vaidinti kiekviena iš suinteresuotų šalių (jeigu galėtų) pagerinant profesinio aptarnavimo paslaugas ir šalinant spragas bei trūkumus (pavyzdžiui, tam tikros formos parama, paslaugų teikimas, mokymai). Iš kur jūs tai žinote?
- Kaip suinteresuotos šalys galėtų geriau dirbti kartu, siekdamos pagerinti padėtį? Koks mechanizmas galėtų tam padėti (pavyzdžiui, pripažinimas, kas yra suinteresuotos šalys, koordinuojančio organo arba nacionalinių profesinio orientavimo suinteresuotų šalių forumo sukūrimas)?

### III. Galimų Europos bendradarbiavimo sričių nustatymas

- Kaip šalys gali padėti viena kitai gerindamos savo profesinio orientavimo politikas, sistemas ir praktikas?
- Kokius specifinius paslaugų, politikų, sistemų, praktikų aspektus būtų naudinga įgyvendinti bendradarbiaujant Europos mastu ir kodėl?
- Kokius pagalbinius šio bendradarbiavimo mechanizmus galima būtų panaudoti? (Pavyzdžiui, mokomieji vizitai, narystė Europos virtualioje profesinio orientavimo bendruomenėje, naudojimas Europos duomenų bazėmis, kuriose pateikti politikos bei praktikos pavyzdžiai. 2 priede yra pateiktas galimybių sąrašas).
- Išdėstykite šiuos mechanizmus pirmenybės tvarka, pirma, atsižvelgdami į pageidautinus mokymosi bendradarbiaujant būdus ir, antra – į veiksmingiausias (naudingiausias) mokymosi bendradarbiaujant būdus. Ar šie du sąrašai sutampa?
- Kokie mechanizmai turėtų didžiausią poveikį atliekant pageidaujamus pakeitimus nacionaliniame, regioniniame ir vietiniame lygmenyje?
- Kokias išvadas galite padaryti dėl Europos masto pagalbinių mechanizmų?

### IV. Priemonių tobulinimas

- Kurie bendrųjų Europos rekomendacinių priemonių aspektai atrodo nereikšmingi arba netinkami (jeigu tokių yra)? Kodėl?
- Kokie svarbūs aspektai (jeigu tokių yra) liko neįtraukti į priemones?
- Kokių pasiūlymų turite (jeigu turite) dėl papildomo šių priemonių panaudojimo Europos, nacionaliniame, regioniniame ar vietiniame lygmenyje?

Savo pastabas ir pasiūlymus prašom siųsti adresu [jwa@cedefop.eu.int](mailto:jwa@cedefop.eu.int), iš ten jie bus persiųsti Europos Komisijos tarnyboms.

## 2 PRIEDAS

# MOKYMOSI GALIMYBĖS EUROPOJE IR APSIKEITIMAS PATIRTIMI VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANČIO PROFESINIO ORIENTAVIMO SRITYJE

## I. Mokomieji vizitai

### (a) **Profesinio orientavimo specialistams**

„Academia“ yra Europos profesinio orientavimo organizacijų tinklas, finansuojamas per Leonardo da Vinčio (LDV) programą, organizuojantis transnacionalines įdarbinimo programas dalyvaujančių šalių profesinio orientavimo specialistams. Daugiau apie šį tinklą ir kaip pateikti paraišką dalyvauti mainų ar įdarbinimo programoje galite sužinoti adresu <http://www.ac-creteil.fr/steurop/Welcome.html>

### (b) **Profesinio rengimo specialistams**

Programa taip pat yra finansuojama LDV programos lėšomis, ją valdo CE-DEFOP. Daugiau apie šią programą ir kaip pateikti paraišką galite sužinoti adresu <http://studyvisits.cedefop.eu.int/index.asp?cid=2&artid=129&cid=3&artlang=EN>

## II. Duomenų bazės ir diskusijų platformos

### (a) **CEDEFOP visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo virtualioji bendruomenė**

Ji sudaro galimybę profesinio orientavimo specialistams, politinius sprendimus priimančioms asmenims, mokslininkams ir socialiniams partneriams prisidėti prie Komisijos profesinio orientavimo specialistų grupės darbo ir apsikeisti nuomonėmis bei patirtimi aktualiais profesinio orientavimo klausimais. Virtualioje bendruomenėje galite pradėti diskusijas jus dominančiais klausimais arba prisijungti prie vykstančios diskusijos, pakviesti kitus su jumis pasidalinti atitinkama patirtimi ir pateikti pastabas dėl specialistų grupės parengtų dokumentų projektų. Prie bendruomenės galite prisijungti šiuo adresu: [http://communities.trainingvillage.gr/lifelong\\_guidance](http://communities.trainingvillage.gr/lifelong_guidance)

- (b) **Europos profesinio orientavimo tyrinėtojų forumo interneto svetainė**  
Ši svetainė sukurta pagal LDV projektą „Parama naujoviškam profesiniam konsultavimui ir orientavimui: dialogo tarp mokslinių tyrimų ir praktikos užmezgimas“. Projekto tikslas yra vadovauti profesinio konsultavimo ir orientavimo tinklo plėtrai; interneto svetainė skirta suartinti mokslą ir praktiką siekiant patobulinti klientams teikiamas paslaugas. Daugiau apie tai galite sužinoti adresu: <http://www.guidance-europe.org>
- (c) **„Guidenet“**  
Projektą „Guidenet“ finansuoja LDV; pagal šį projektą yra sukurtas transnacionalinis kompetencijos tinklas, kurio tikslas yra sukaupti profesinio orientavimo iniciatyvas, jas įvertinti, pateikti pastabas ir išplatinti kiek įmanoma plačiau tarp Europos profesinio orientavimo bendruomenių. Pirmoji tikslinė „Guidenet“ grupė yra profesinio orientavimo konsultantai, profesinio orientavimo organizacijos, politinius sprendimus priimančias asmenys ir kiti profesinio orientavimo veikėjai visuose nacionaliniuose ir transnacionaliniuose lygmenyse. Daugiau apie tai galite sužinoti adresu: <http://www.guidenet.org>
- (d) **„Exemplo“**  
„Exemplo“ yra virtuali erdvė (prie jos prisijungiama per ekstranetą), kurioje specialistai gali apsikeisti gera praktika ir pabendrauti, pasiūlyti produktą ar metodą, patarti ar susirasti partnerių, kartu kurti ir eksperimentuoti. **„Exemplo“** valdo Europos profesinio rengimo asociacija (EVTA), ir tai yra profesinio rengimo tinklas, kurį sudaro 15 narių iš 14 Europos šalių. Šio tinklo nariai atstovauja nacionalinėms mokymo ir, tam tikrais atvejais, nacionalinėms įdarbinimo tarnyboms, žr.: <http://www.evta.net>





CEDEFOP (Europos profesinio mokymo plėtros centras)

# Visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politikos ir sistemų tobulinimas

Europos rekomendacinės priemonės

Liuksemburgas:  
Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras

2005 – VI, 35 pp. - 17,5 x 25 cm

ISBN 92-896-0402-6

Kat. Nr.: TI-67-05-121-EN-C

Nemokamai – 4045 EN